

**Viszket Anita – Kárpáti Eszter – Farkas Judit – Prohászka Zsolt –
Kocsis Eszter – Kleiber Judit – Huszics Aliz**

Beszámoló a *Találkozások az anyanyelvi nevelésben* 5. konferenciáról

Bevezetés

A Pécsi Tudományegyetem Nyelvtudományi Tanszéke idén ötödik alkalommal rendezte meg a *Találkozások az anyanyelvi nevelésben* című konferenciát 2024. április 5–6-án *Régi témák, új nézőpontok a nyelvészetben és a nyelvi nevelésben* alcímmel. Az alcímben szándékosan nem az *anyanyelvi*, hanem a *nyelvi nevelés* szerkezet szerepelt, a konferencia ugyanis befogadta a magyar mint idegen nyelv témakörében született előadásokat is, hiszen a magyar közoktatásban is megjelenő, a magyart idegen nyelvként tanuló diákok oktatásának a jelentősége is egyre nagyobb. Az előadások a nyelvi nevelést nagyon sokféle szempontból közelítették meg: többek között a nyelvtörténeti adatok, a szövegértési szempontok, a kétnyelvűség, a nyelvtipológia, a nyelvi helyénvalóság, az íráskészség, az óvodáskori fejlesztések, az olvashatóság és a már említett magyar mint idegen nyelv felől.

A résztvevők plenáris előadáson és húsz szekció-előadáson vehettek részt, az előadók között pedig a nyelvészekon kívül gyógypedagógusok és gyakorló tanárok is szerepeltek. Az esemény színvonalát emelte az előadásokat követő eszmecsere és a szünetekben kialakuló élénk szakmai diskurzus, kapcsolatépítés is. A konferenciaprogramot a résztvevők nem akkreditált pedagógus-továbbképzésként is elismertethették.

A konferencia programja

A rendezvényt Orbán Jolán, egyetemi tanár, a PTE BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetének vezetője nyitotta meg, megemlékezve Szépe György egyéni tudományszemléletéről is. Az ezt követő plenáris előadásban Kádár Edit, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem egyetemi docense arról a romániai taneszközfejlesztési kísérletről számolt be, amelynek keretében a kisebbségi magyar anyanyelvi nevelés számára készítettek tankönyvsorozatot, illetve tanári segédeszközöket, nyomtatott és digitális formában egyaránt. Munkájuk fő szempontjai a szövegértési és a szövegalkotási képességek, illetve a nyelvi megformálásra való érzékenység fejlesztése voltak, az életkori sajátosságok figyelembevételével. A plenáris előadást követően került sor a Szépe György-emlékérem átadására, immár ötödik alkalommal. A laudációban Farkas Judit, Szabó Veronika és Viszket Anita hangsúlyozták (Farkas Judit tolmácsolásában): Kádár Editék taneszközeinek sikerét az is mutatja, hogy az új tananyagokra mind a szakmai, mind a tanári közvélemény nagyon pozitívan reagált. 2023-ban a romániai minisztériumi Tankönyvliciten a tankönyvsorozat digitális változatát is jóváhagyták, és így hivatalosan is tankönyvként választható a romániai közoktatásban. Ezzel a romániai magyar nyelvi és irodalomtanítási taneszközök a magyar anyanyelvi nevelés legkiválóbb elemeivé váltak. Arató László szavait idézve: ez a tankönyvcsalád „nemcsak mondja a kompetenciafejlesztést, hanem csinálja is”. Kádár Edit több évtizedes, az anyanyelvi nevelés területén is elismerten kiemelkedő munkásságának elismeréseként vehette át a Szépe György-emlékérmét.

Kádár Edit plenáris előadása az általános iskolai magyaroktatás kiváló példáját mutatta be. Szinte folytatásként, az első szekció első előadója, Jánk István a magyarórák alacsony hatásfokának hátteréről és következményeiről

beszél. A PISA-teszt (OECD 2023) és az Országos Kompetenciamérés (Oktatási Hivatal 2023) eredményei szerint jelenleg a magyar diákok legalább egyharmada egészen biztosan funkcionális analfabéta, azaz nem képes egy szövegből kinyerni a lényegi információkat, nem tudja új szöveg alkotására vagy bármilyen probléma megoldására felhasználni őket, illetve a félrevezető információkkal nem tud mit kezdeni, képtelen őket szűrni. Ennek háttérében, véleménye szerint, a magyar nyelvi órák hiánya, tartalmának átgondolatlansága és oktatásának a szakszerűtlensége áll. Az előadás utáni hozzászólások bizonyították, hogy ez az egyik legfontosabb és legkritikusabb kérdése a magyar nyelv oktatásának.

1. kép
Kádár Edit átveszi a Szépe György-émlékérmet

Alberti és szerzőtársai *A finnugor személyegyeztetés feltáruló titkai* című előadása szerint a személyegyeztetés olyan mélyen áthatja a magyar grammatika rendszerét, hogy a hungarológus Hegedűs Ritától kiérdemelte a „mindenható” jelzőt. Mégis kevés figyelmet kap a magyar mint idegen nyelv oktatásában, az anyanyelvi nevelésben pedig szinte semmit. Pedig a finnugor nyelvrokonság magyar nyelvi órai bemutatásában is hasznos lenne, és a generatív nyelvészek is olyan új, univerzális grammatikai nézőpontokra találtak az utóbbi időkből, amelyeknek a Bánréti-féle tanórai „felfedeztetése” is megfontolásra érdemes lenne.

Az első szekció zárásaként Pap Andrea és Sólyom Réka *Figyelemirányítás – szövegértés – slam poetry* című előadásukban a magyar nyelvű slam poetry szövegek befogadását, a slammerek és a befogadók közötti interszubjektív viszony kialakulását vizsgálták meg funkcionális kognitív keretben. A slam poetry az előadói költészet olyan formája, amely ötvözi az előadást, az írást, a versenyt és a közönség részvételét. Felmérésük alapján kirajzolódott, hogy a szöveg megértése során a figyelemirányítás közvetlen tényezői a közönség megszólítása és a szituációs kontextus. Ez az eredmény képet ad a felmérésben részt vevő hallgatók szövegértési, stílustulajdonítási, valamint kooperatív munkavégzés terén tanúsított kompetenciájáról is.

Az ebédszünet utáni első szekciót Csire Márta és Szabó Veronika közös prezentációja nyitotta meg, az előadók kérésére online formában. Az előadásban a magyar–német kétnyelvű fiatal felnőttek nyelvhasználatának szintaktikai sajátosságairól volt szó. Az előadók először a származásnyelv fogalmát járták körül, ugyanis vizsgálatuk alanyai magyar származásnyelvű fiatalok voltak. Ezután bemutatták azokat a jellegzetes hibákat semleges és nem semleges mondatok esetében is, amelyeket ezek a beszélők tipikusan elkövetnek.

Rámutattak, hogy ezen hibák feltárásával jobb oktatási anyagokat lehet készíteni a származásnyelvi tanulók számára, de elméleti nyelvészeti szempontból is ígéretes lehet a téma kutatása.

A szekció második előadását Viszket Anita és Merits-Kotetskaia Natalia tartotta *Mondatszerkezet és nyelvtipológiai eszközök* címmel. Az áttekintő bevezetés után, amelyben a mondattani alapú nyelvtipológiai leírásokról volt szó, az előadók a fókusz kérdését tárgyalták a magyar és az orosz nyelvben szintén nyelvtipológiai alapon. Ezt követően bemutatták, hogy a magyar mint anyanyelv, illetve a magyar mint idegen nyelv esetében miként kerül elő ez a kérdés. Egyértelműen kiderült, hogy a fókusszal kapcsolatos kérdéseket illetően van még mit tenni az oktatás javítása érdekében.

A szekciót Gocsál Ákos és Partos Dorka előadása zárta. A szerzőpáros egy, a szokásostól eltérő szempontból közelített a magyar nyelv tanításához: a beszéddallamok felől. Előadásukban a magyar nyelv alapvető beszéddallamainak tárgyalásán túl azt is bemutatták, hogy miként lehet a Praat programot használni a téma tanításában. A közönség reakciójából minden kétséget kizáróan kiderült, hogy ha így közelítenék meg a kérdést az iskolában is, az kifejezetten izgalmas lenne a diákok számára.

Az első napot záró harmadik szekcióban is három előadás hangzott el. Farkas Judit és Tamás Csilla a nyelvtörténeti megközelítésnek egy új relevanciájára hívta fel a figyelmet az oktatásban: a nyelv mint jelrendszer téma feldolgozásában használható szempontokat és érveket mutattak be. Ezt a 9. osztályban tárgyalt kérdéskört ugyanis a tankönyv (Forró et al. 2016: 15–17) nem megfelelő alapossgal dolgozza fel. Az előadók hét (négy hangtani és három alaktani) témán keresztül illusztrálták a nyelv rendszerszerűségének a megvilágíthatóságát a diákok számára, jól érthető és könnyen érdekessé, figyelemfelkeltővé tehető példákon keresztül.

Bogdán Patrik a szekció második előadásában nagyon újszerű témáról beszélt: egy, a szövegértés sikerességének előrejelzésére irányuló olvashatósági formula adaptációjának és validálásának a folyamatáról. Egy adott szöveg olvashatósága olyan nyelvi jellemző, amely a szöveg olvasásának vélt nehézségi fokát határolja be (DuBay 2004). Bogdán Patrik az angol nyelvterületen elterjedtek közül a Coleman–Liau-index formuláját választotta az előzetes kutatásai alapján a magyar nyelvi adaptációra, és ennek a munkának a lépéseiről meggyőzően és részletekbe menően számolt be.

A szekció és egyben az első konferencianap záró előadását Molnár Mária tartotta a nyelvhelyességről és a nyelvi helyénvalóságról a 21. századi anyanyelvi nevelésben. Az előadó tankönyvekből vett példákkal illusztrálta a köznevelésben a nyelvhelyesség olykor merev szemléletét és a nyelvi helyénvalóság (Lanstyák 2010: 119) háttérbe szorítását. Az előadás a problémák felvázolásán és a lehetséges megoldások számbavételén túl konkrét gyakorlati példákat és feladatokat mutatott be az előadó által az eddigieknél rugalmasabb normaszemléletben készített feladattárból, amelyet magyartanárok már teszteltek az oktatási gyakorlatban.

A második, pénteki nap programja a negyedik szekcióval indult, elsőként Kajdi Alexandra előadásával, amelyben az úgynevezett MAMI-programról számolt be, amellyel a Józsefvárosi Óvodákba járó külföldi származású gyermekek és családjaik helyzetét szeretnék megkönnyíteni. A hallgatóság képet kaphatott arról a komplex tevékenységekörrel, amellyel a program a gyermekek óvodai integrációját célozza, ezáltal alapozva meg a későbbi iskolai integrációt is. Hasonló jó gyakorlatokra sokkal nagyobb számban lenne szükség az országban, hiszen a hosszabb távú cél egy befogadóbb társadalom kialakítása lenne.

A második előadást Zsolnai Márton tartotta, aki a Vilniusi Egyetem lektora. Előadásában az ott élő magyar közösség helyzetéről, valamint a helyi magyar nyelvi oktatásról számolt be. Az egyetemen működő lektorátus és a Litvániai Magyarok Báthory István Kulturális Szövetsége együttműködésével számos, a hagyományokat és az anyanyelvet ápoló kulturális programot szerveznek. Ebben a keretben indult az általuk gyereklubnak nevezett eseménysorozat, amelyet általában havi egy alkalommal, többnyire szombati napokon tartanak.

Az előadás bemutatta a program indulásával és szervezésével kapcsolatos nehézségeket, valamint a részt vevő családok tapasztalatairól, meglátásairól készített felmérés eredményeit. Hosszabb távon a cél egy hétvégi magyar iskola létrehozása lenne annak érdekében, hogy a Litvániában élő magyar családok gyermekei is elmélyedhessenek a magyar hagyományokban, és megőrizhessék származási nyelvüket.

A szekciót Dóla Mónika *A(z anya)nyelvi nevelés témáinak feladatközpontú megközelítése* című előadása zárta. Az előadó mellett érvelt, hogy az idegennyelv-oktatásban egyik legújabbnak számító feladatközpontú megközelítést az anyanyelvi nevelésben is célszerű lenne megvalósítani. A kiindulópont az a nézet, amely szerint a tanuló egész személyiségével vesz részt a tanulásban, és úgy tanul, hogy közben egy konkrét, specifikus, látható, kézzelfogható eredménnyel végződő feladaton dolgozik, gondolkodik, és társaival együttműködik. Az előadás először egy elméleti bevezetőt adott a feladatközpontú nyelvtanításról (task-based language teaching, TBLT), majd pedig konkrét példákat mutatott arra vonatkozóan, hogyan lehet ezt a köznevelésben az anyanyelvi órákon is bevezetni. Az előadó nemcsak saját ötleteit mutatta be (például feladatötleteket, elsősorban a szófajok témakörén belül), de szót ejtett korábbi hazai hasonló szemléletű tananyagokról is, illetve megemlítette azt a tényt, hogy a konferencia több előadásában bemutatott módszertani eljárások is megfelelnek a TBLT kritériumainak. Az előadás azzal zárult, hogy az anyanyelvi oktatásban égető szükség volna szemléletváltásra annak érdekében, hogy lényegi változások történjenek, és a diákok számára hasznos, a közvetlen céljaikat szolgáló tudást kaphassanak – ezt a nézetet a hallgatóság is teljes mértékben osztotta.

Az ötödik szekciót Schmidt Ildikó prezentációja nyitotta, amelyben bemutatta saját kutatásának eredményeit a hazánkban élő külföldiek magyarnyelv-elsajátítási útjairól. A nyelvelsajátítás természetes módon történik nyelvi kontaktus hatására, jelentős különbségek mutatkoznak azonban az életkor tekintetében (Baker 2011). A szerző életkor alapján öt nyelvelsajátítási utat különített el, és bemutatta ezeknek a jellemzőit, különös figyelmet szánva a nyelvelsajátítás tempójára, valamint kimenetelére.

A szekció második előadását Takács Péter tartotta *Tanulásszervezés kétnyelvű gyermekeknek az általános iskola alsó tagozatán* címmel. A vizsgálat fókuszában azok a külföldi tanulók álltak, akik már tudnak magyarul, és magyar iskolában tanulnak. Az általános iskola alsó tagozatán a beszédkézség és a beszédértés szintje közel azonos a különböző iskolatípusokban, ezért Takács Péter az írástanulást és az íráskészségfejlesztést helyezte a középpontba (Schmidt 2019). Kétnyelvűek tanításakor megváltozik a tananyag, a tanulásszervezés és a tanítási technikák is; különösen nagy jelentősége lesz a nyelvi inklúciónak és a nyelvi panelek tanításának. Az előadó konkrét példákat is mutatott arra, hogyan történhet a készségfejlesztés a tanórán, milyen feladatokkal és lépésekkel.

A szekciót Inkovics Mária előadása zárta, amely óvodás- és kisiskoláskorú kínai gyerekek nyelvtanulásáról és nyelvelsajátításáról szólt. Az első és a második nyelv elsajátításának összehasonlítása után az előadó a kutatásából hozott példákat arra, hogy a gyermekkori nyelvelsajátítást milyen hibák jellemzik. A példák közül arra lehet következtetni, hogy gyermekek esetében az első és a második nyelv elsajátítása párhuzamos (Kocsisné et al. 2013). Ezután a szerző javaslatokat tett arra, hogy a vizsgált korosztályban milyen könyveket, játékokat, eszközöket és módszereket lehet alkalmazni a nyelvi fejlesztésre.

A konferencia hatodik szekciójában is három előadás hangzott el, elsőként Demeter Gáborné *A verbális munkamemória óvodáskori vizsgálata az írott nyelv elsajátításának előszobájában* című előadása. Az előadó egy olyan kutatásról számolt be, amelyben 5 és 8 év közötti gyermekek álszóismétlési képességét vizsgálták (Racsmány et al. 2005) három tényező figyelembevételével: a megismételt összes álszó száma, a szótagterjedelem mértéke és az ismétlések során elkövetett hibák típusa. Az eredmények közül kiemelendő, hogy 6 év felett a szótagterjedelem javuló tendenciát mutat, a leggyakoribb hibatípus – minden életkorban – a hangcsere, valamint nagyon jelentősek az egyéni különbségek is.

Ezt követően az MTA–ELTE Kollaboratív Írás Kutatócsoport tagjai, Dobos Mária, Fehérvári Anikó, Gáspár Judit, Szabó Gergely, Széll Krisztián és Bodó Csanád előadása következett *Szerzőségi kérdés: az írásbeliség fejlesztésének lehetőségei kollaboratív íráson keresztül* címmel. Bemutatták azt a programot, amelyben eltérő szociokulturális háttérű középiskolások íráskészségének a fejlesztése zajlik: a diákok 12 héten keresztül gyakorolják a kollaboratív írást, vagyis egy olyan, napjainkban egyre fontosabbá váló írástípust, amelynek során két szerző közös döntéseket hoz egy szöveg létrehozásáról. Jelenleg az eredmények értékelése zajlik, amelynek módjáról szintén beszámolt az előadás.

A szekciót Rási Szilvia zárta *Íráskészség fejlesztése egy tudományos szövegalkotást vizsgáló felmérés eredményeinek tükrében* című előadásával. A prezentációból kiderült, hogy a szövegalkotási problémák a felsőoktatásban tanuló, onnan kikerülő hallgatókat is jellemzik. A szerző nyolc, különböző karokra benyújtott szakdolgozatot vizsgált többféle szempontból: például a személyesség megjelenése, a helyesírás, a stílus, a szövegszerveződési problémák. Azt találta, hogy nem csupán a tudományos stílus alkalmazásával akadnak gondjaik a hallgatóknak, hanem olyan hiányosságok is előfordulnak, amelyeket már a közoktatásban kellett volna orvosolni. Mindezek alaposabb vizsgálatára és a lehetséges fejlesztési módszerek kialakítására további kutatásokat tervez az előadó.

A hetedik és egyben az utolsó szekcióban két előadás hangzott el, amelyek az anyanyelvi nevelés és az idegennyelv-tanítás módszertanát hasonlították össze. Baumann Tímea a hangos olvasás módszerét közelítette meg, ebből a szempontból mutatott rá a két nyelvi nevelés közti különbségekre. A leginkább marginális különbségnek az mutatkozott, hogy amíg az anyanyelvi órán a hangos olvasás előkészíti a szövegértés fejlesztését, addig idegen nyelvi környezetben ennek éppen az ellenkezője történik: a kiejtés gyakorlása követi a nyelvi anyag értő feldolgozását. Az előadó egy empirikus kutatását is bemutatta, amelyhez Bóna (2022) módszertanát használta fel a hangos olvasásban megjelenő szünetek vizsgálatához. Ezzel többek között a hangos olvasás anyanyelvspecifikus tulajdonságait hangsúlyozta, illetve elérendő célként tűzte ki az olvasás módszertanának a fejlesztését az idegen nyelvi órán.

A konferencián utolsóként Kleiber Judit és Hagymási Judit előadása hangzott el. Azt vizsgálták meg, hogyan alkalmazhatók az idegen nyelv tanításának a módszerei az anyanyelvi órán (Dóla 2006). Előadásukban kitértek a közoktatásban fennálló helyzetre és a magánórák egyre terjedő népszerűségére, amelyek közül az utóbbi – egyelőre átmeneti megoldásként – nagyon sok lehetőséget nyújt a nyelvoktatási módszerek alkalmazására felfedezett feladatokon keresztül, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő fókusszal. A lehetséges feladatokat a gyakorlatban is bemutatták, így a hallgatóság első kézből tapasztalhatta meg ezen módszerek alkalmazhatóságát és újszerűségét.

Az anyanyelvi nevelésben releváns kérdések széles spektrumát felölelő konferencia az esemény főszervezőjének zárszavával fejeződött be. Prohászka Zsolt megköszönte az előadóknak és a hallgatóságnak a részvételt, a PTE BTK Nyelvtudományi Tanszék munkatársainak és hallgatóinak pedig a szervezői munkát. Elmondta továbbá, hogy az előadók által megosztott anyagoknak szabadon elérhető felületet hoztak létre, és biztosította az előadókat, hogy tanulmányuk – a felkért lektorok pozitív véleménye esetén – 2025-ben megjelenik a PTE BTK Nyelvtudományi Tanszékének *HATÁRTALANul MAGYARul* című könyvsorozatában (1).

Összegzés

Összességében elmondható, hogy ez alkalommal is sikerült megvalósítani a konferenciasorozat eredeti célját, azt, hogy a *Találkozások* olyan fórum legyen, ahol az anyanyelvi nevelés iránt elkötelezett szakemberek magas szakmai színvonalon, ugyanakkor oldott kollegiális keretek között folytathatnak nyitott diskurzust, cserélhetik ki tapasztalataikat, vitathatják meg kérdéseiket, köthetnek személyes ismeretségeket.

A *Találkozások az anyanyelvi nevelésben 5. – Régi témák, új nézőpontok a nyelvészetben és a nyelvi nevelésben* című konferencia programja és az absztraktkötet elérhető a konferencia honlapján (2).

Irodalom

- Baker, Colin 2011. *Foundation of Bilingual Education and Bilingualism*. Clevedon, Multilingual Matters.
- Bóna Judit 2022. A szünettartás jellemzői fiatalok és idősek hangos olvasásában. In: Csárdás László – Bóna Judit (szerk.) *Sokszínű beszédtudomány*. Akadémiai Kiadó. Budapest. https://mersz.hu/hivatkozas/m970sb_26/#m970sb_26 (2024. április 5.)
- Dóla Mónika 2006. Nyelvi kreativitás és nyelvi emlékezet. A magyar mint idegen nyelvi szemlélet az anyanyelvi nevelésben. In: B. Nagy Ágnes – Szépe György (szerk.) *Anyanyelvi Nevelési Tanulmányok II. Iskolakultúra*. Pécs. 76–90.
- Dubay, W. H. 2004. *The Principles of Readability*. https://www.researchgate.net/publication/228965813_The_Principles_of_Readability (2024. május 31.)
- Forró Orsolya – Hegedűs Attila – Sz. Hegedűs Rita – Szerecz György (tananyagfejlesztők) 2016. *Magyar nyelv 9. osztály*. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet. Budapest.
- Kocsisné Kálló Veronika – Túriné Gál Anikó – Ruzsics Ilona 2013. *Kommunikáció fejlődése és fejlesztése értelmileg akadályozott személyeknél*. Mentor(h)áló 2.0 Program. Szegedi Tudományegyetem. Szeged.
- Lanstyák István 2010. Nyelvhelyesség és nyelvi ideológia. In: Beke Zsolt – Lanstyák István – Misad Katalin (szerk.) *Hungarológia a szlovák kultúra kontextusában*. Stimul. Pozsony. 117–133.
- OECD 2023. *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education, PISA*. OECD Publishing. Paris. <https://doi.org/10.1787/53f23881-en> (2024. április 5.)
- Oktatási Hivatal 2023. 2022 Országos kompetenciamérés. *Digitális országos mérések. Országos jelentés*. Oktatási Hivatal, Budapest https://okm.kir.hu/fit2/pdf/OKM_2022_Orszagos_jelentes.pdf (2024. április 5.)
- Racsmány Mihály – Lukács Ágnes – Németh Dezső – Pléh Csaba 2005. A verbális munkamemória magyar nyelvű vizsgálóeljárásai. *Magyar Pszichológiai Szemle* 4: 479–505. Racsmány Mihály - Lukács Ágnes - Németh Dezső - Pléh Csaba 2005. A verbális munkamemória magyar nyelvű vizsgálóeljárásai. *Magyar Pszichológiai Szemle* 4: 479-505. <https://doi.org/10.1556/mpszle.60.2005.4.3>
- Schmidt Ildikó 2019. *A magyar írás és olvasás tanítása – Az alfabetizálás folyamata*. Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó. Budapest.
- (1) *HATÁRTALANul MAGYARul* könyvsorozat. <https://btk.pte.hu/hu/nyelvtud/hatartalanul-magyarul> (2024. június 13.)
- (2) *Találkozások az anyanyelvi nevelésben 5. – Régi témák, új nézőpontok a nyelvészetben és a nyelvi nevelésben* című konferencia honlapja. <https://btk.pte.hu/hu/nyelvtud/konferencia>. (2024. június 13.)

Viszket, Anita – Kárpáti, Eszter – Farkas, Judit – Prohászka, Zsolt – Kocsis, Eszter – Kleiber, Judit – Huszics, Aliz: Report on the conference on *Encounters in First Language Education 5*

Az írás szerzőiről

Viszket Anita

Pécsi Tudományegyetem, Pécs

[viszket.anita\[kukac\]pte.hu](mailto:viszket.anita[kukac]pte.hu)

ORCID: 0000-0002-5568-1881

Kárpáti Eszter

Pécsi Tudományegyetem, Pécs

[karpati.eszter\[kukac\]pte.hu](mailto:karpati.eszter[kukac]pte.hu)

ORCID: 0000-0003-4474-1890

Farkas Judit

Pécsi Tudományegyetem, Pécs

farkas.judit2[kukac]pte.hu

ORCID: 0009-0006-5788-366X

Prohászka Zsolt

Pécsi Tudományegyetem, Pécs

prohaszka.zsolt[kukac]pte.hu

ORCID: 0000-0001-8477-7260

Kocsis Eszter

Pécsi Tudományegyetem, Pécs

kocsis.eszter[kukac]pte.hu

ORCID: 0009-0001-0872-5896

Kleiber Judit

Pécsi Tudományegyetem, Pécs

kleiber.judit[kukac]pte.hu

ORCID: 0000-0002-7571-6949

Huszics Aliz

Pécsi Tudományegyetem, Pécs

huszics.aliz[kukac]pte.hu

ORCID: 0009-0008-1331-2464